

মণিপুৰনা ইন্দিয়াদা তিল্লবা মতুংদা ওইৱস্বা লৈঙাক -৩২

এম যুগী ৰাথেকা :- জুন ২৬, ২০০৭ত মণিপুৰ য়ুনিভৰ্চিটিগী দিপাৰ্টমেন্ট মৰিনা কম্পাুটৰ সোফট ৰায়ৱ যাওনা লুপা লাফ্ক নিপাললোমগী পোৎলম কয়া সপ্লাই তৌৱমদনা পৈশা পীথোকখিবা ৰাফম অদু ষাঙল্লপ অমনা চাদা ১০ পীয়ু হায়দুনা দিমাদ্‌ তৌৱকপদগী তৌখিবনি হায়না য়ুনিভৰ্চিটি অসিগী ভাইস চাঞ্চেল্লৱ প্ৰোফেচৰ সী অমুবনা ফোঙদোকখি। মণিপুৰ য়ুনিভৰ্চিটি টিচৱস এসোসিএসন (মুটা) না লৌখংলকপা থবক্তা শীৱিৰা মৱালশিং অমদি মৰী লৈনবা থবকশিং থাসিগী ২২ ফাওবগী মনুংদা হন্দোক্‌দবনি হায়না অলটিমেটম অমা য়ুনিভৰ্চিটি ওথোৱিটিদা য়ৌহনখি।

জুন ২৬ত মণিপুৰ য়ুনিভৰ্চিটিগী দিপাৰ্টমেন্ট মৰীদা পোৎ সপ্লাই তৌৱক্তনা লুপা লাফ্ক নিপালৰোমগী বিল কায়থোকখিবগী মতাংদা ওইৱক্লিৰা ৰাথোক্‌লা মৰী লৈননা য়ুনিভৰ্চিটিগী ডি সীনা দিপাৰ্টমেন্ট মৰিগী হেদশিংদা মৱাল শিৰুবা অদু হন্দোকপগী ফীভম লৈৱবসু মণিপুৰ য়ুনিভৰ্চিটি টিচৱস এসোসিএসন (মুটা) না তাল্লিৰা দিমাংশিংগা চান্না থবক লৌখংলক্তবনিনা মুটানা থোঙজং হৌনবগী অনৌবা মতম অমুক পীয়ে। থাসিগী ২৮ ফাওবগী মনুংদা শেংৎদোক্‌ বা মতম পীবদা য়ানখি। তাং ২৭তা এম য়ুগী ভি সী প্ৰোফেচৰ অমুবনা ৰাজভবন্দা চংতুনা সেত্লেল য়ুনিভৰ্চিটিগী ৱেক্টৰ ওইৰিবা গভৰ্ণৰ ডাক্তৰ এস এস সিধুগা উনখি।

জুলাই ৫, ২০০৭তা ভি সীদা অমুকসু মতম থাখি। জুলাই ৭ ফাওবা মতম অমুক্‌লা হয়়া পীখি। জুন ৮দা মীফম অমা পাঙথোক্‌জ্‌না হেদ ওফ দিপাৰ্টমেন্টশিংদা মৱাল শিখিবনি। ৰাথোক অসিদা হেদ ওফ দিপাৰ্টমেন্টশিং চেন্নদে অমদি মথোয়দি এম য়ু ওথোৱিটনা অকনবা প্ৰেচসৱ পীবদগী সাইন তৌখিবদনি হায়বা ৰাফম থল্লকখিবদগী মুটানা মীটিংগী প্ৰোসিদিং অমদি প্ৰেসতা পীখিবা ষ্টেটমেন্ট (ক্লাৰিফিকেসন) হন্দোক্‌দবনি হায়না ভি সীদগী দিমাাদ্‌ তৌখি।

জুলাই ৯, ২০০৭তা এম য়ু ফেক সপ্লাইগী ৰাথোক হেন্না চাউথোৱকখি। হেদ ওফ দিপাৰ্টমেণ্ট মৱি ৰাইঙ টেক্সোলোজিগী প্ৰোফেচৰ জি জিতেন শৰ্ম্‌, লাইফ সাইলকী প্ৰোফেচৰ শান্তিৰালা, কেমিষ্ট্ৰিগী প্ৰোফেচৰ ৰাজমোহন অমসুং কম্পাুটৰ সাইলকী তেজমনি ফম থাদোকখি। মুটানা ইন্দ্‌িপেপেটন্ট ইনক্কাৰি দিমাাদ্‌ তৌখি।

জুলাই ১০দসু এম য়ুগী হেদশিঙী ফিৰেপ হোংখিদে। মথোয়গী ঈজং এম য়ু ওথোৱিটনা ঙাকপা ঙমদ্ৰে হায়বা ৰাফমদা ফম থাদোক্‌ৰবা ফিৰেপ লৌদুনা ভি সীদা ফম থাদোকপগী চেৱেল পীশিনখিবদু হোংদনা হেন্না কনশিনখি।

জুলাই ১১দা মণিপুৰ য়ুনিভৰ্চিটিদা থোৱ্লিৰা ৰাথোক অসি অমনা অমদা মৱাল তাইশিন্নদুনা লৈৰিবা অসি তোক্তুনা ৰাৱোইশিন পুৱক্লগা একাদেমিকী ওইবা থবক্তা চঙশিল্লক্‌ৰুদি থবক লৌখৎলগনি হায়না মণিপুৰ য়ুনিভৰ্চিটি ষ্টুদ্‌েন্টস য়ুনিয়্না ফোঙদোক্‌কপগা লোয়ননা ৰাফম খৱসু মৰী লৈনবশিংদা থল্লকখি।

মুসুগী চেৱেলসিগী মতুং ইন্না মণিপুৰ য়ুনিভৰ্চিটিগী খাদৱকপা শেনফম কয়া মহৈৰোয়শিংগী ইন্টৰেষ্টে ওইবা থবকশিংদা শীজিন্নবা ঙমদ্ৰগা তোঙান তোঙানবা লূপশিং, য়ুনিভৰ্চিটিগী ওথোৱিটিশিং, গভৰ্ণমেন্টকী ছেছিৱাৰিবশিংনা কন্টেণ্ট সপ্লাই অমদি পাৰ্চেণ্টেজগী মওংদা

লৌখিবনা য়ুনিভৰ্চিটি অসিদা শেমগৎ শাগৎলকপা খুদিংমক্তা ক্ৰালিটি ষাওৱক্লে হায়ৱি।

ৰাথোক অসিদা কনাগুস্ম্‌ অমত্ৰা মোৱেলিঞ্জ লানবা লেতে, লৈবাক অমদি কীভমনা যাদদুনা থোকপনি অমদি ঐথোয় পূন্মক্কী যৌদাংনি হায়না মুসুনা ফোঙদোক্‌দুনা ওথোৱিটি অমসুং ওজাশিংনা মুন্না খহুৱগা একাদমিক এটমোসফেৱদা লাকপীয়ু হায়না আপিল তৌৱকখি।

আপিল অসি তাবিদ্ৰবিদ মুসুনা কনাগুস্ম্‌ অমত্তগী মোৱেলিটিগী ৰাফম য়েংদনা লিগেল অমদি টেক্নিকেলিটিদা য়ুশ্ফম ওইৱগা তৌফম থোকপা তৌৱকপদা কনা অমত্তনা ৰাৱৌবীগনু হায়বা ৰাফমসু থল্লকখি।

গভৰ্ণৱনা দি সীবু কৌৱগা উনখি।

জুলাই ১৫দা মণিপুৰ য়ুনিভৰ্চিটিদা ফেক পোষ্টপু অশেংবা ওলহনবগী ৰাথোক অমসু থোক্‌কখি। ওগষ্ট ৭, ২০০৭তা এময়ুগী দিপাৰ্টমেন্ট খৱদা লান্না মিং চল্লে হায়না মণিপূৰী ষ্টুদ্‌ে ট ফেদ্‌ৱেসন (এম এস এফ) না হায়খি।

ওগষ্ট ১৭, ২০০৭তা হায় সেলিটিব এৱিয়া ওইৰিবা মিনিষ্টৱ, এম এল এ, এম পি, এঞ্জ এম পি অমদি এঞ্জ এম এল এশিংনা লৈরিবা বাবুপড়া মনুংদা অটোবা ওপৱেসন অমা চখদুনা য়ু জিনি হায়বা মীওই ১১ অমদি য়ু জি ওইৱস্বদগী সেকুৱিটি ফোৰ্‌সনা ফাদুনা লৈৱস্বদগী বেলেদা থোক্‌গা লৈবা অমা ফাগৎখি।
ওগষ্ট ২২দা ইশ্ফাল ইষ্ট দিষ্ট্ৰিক্কী ফংফম থোকপা থাগী চেঙগী কোটা সঙাইপ্ৰৌদা লৈবা এফ সী এসকী গোদাউদ্‌দগী চিংথোকপদা অদ্‌ৱগ্ৰাউদ্‌ ওৰ্‌গেনাইজেসন খৱনা য়ানি-য়াৱোই হায়দুনা অথিংবা পীৱকপদগী চেঙ চিংথোকপা ঙমদনা লৈৱস্বদু এফ সী এস মিনিষ্টৱ ৰাই ইৱাবোত মশানা শংলগা চিংথোকহনখি।

ওগষ্ট ২৮দা বোৰ্দ ওফ সেক্‌ন্দৰি এন্দ্‌্যাকেসন মণিপূৱগী সেক্ৰেটৰি ইন চাৰ্জ ওইৱস্বদগী সসম্পন্দদা লৈরিবা ফুৱাইলাৎপম নন্দকুমাৱ শৰ্ম্‌বু পুং নিপানলোম তাবদা ওই থংবা খুকউ মখাদা নোংমৈনা মক্ৰ অমা কাপশিল্লমখি। নুমিদাং অথেংবদা মহাক্কী ইমুংগী মীওইশিংনা ময়াং ইশ্ফাল কোম্‌ষাজা থেংনবদগী ৰাজ পোলি ক্লিনিজা পুখৎতুনা লায়কন্মাখি।

ওগষ্ট ২৯, ২০০৭তা মণিপূৱগী এম এল এ তৰুক অমদি এম পি অমনা পূন্না সাইন তৌৱগা নাগা ইন্টিপ্ৰেচনগা মৰী লৈননা প্ৰাইম মিনিষ্টৱদা পীশিনখিবা মেমোৱেন্দম অদুগা মৰী লৈননা এসেমল্লি মীফম কৌদনা লৈবসিগী অফ-ফত্‌গী যৌদাং মণিপুৰ গভৰ্ণমেন্টনা পুগদবনি হায়না এম পি পিগী লুচিংবশিংনা ফোঙদোকখি।

থাসিগী তাং ১৭তা মণিপুৰ পুলিসনা বাবুপড়া মনুংদা ওপৱেসন চখদুনা এম এল এ অমদি এঞ্জ এম এল এশিংগী কাৰ্টৱৰদী য়ু জি অমদি য়ু জি ওইৱস্বদগী বেলে থোক্‌কপনি হায়বশিং ফাখিবা অদুগী মতাংদা প্ৰাইম মিনিষ্টৱ ডাক্তৰ মনমোহন সিংহনা চীফ মিনিষ্টৱ ও ইবোবীবু থাগৎলকস্ত্ৰে হায়।

ওগষ্ট ৩০, ২০১৭তা জন্মু এন্দ্‌ কাশ্মীৱগী কাথুৱা দিষ্ট্ৰিক্কী দুদ্‌-বসন্তগড় বেণ্টতা মণিপূৱদগী হৌৱকপনি হায়বা লাঙ্কৱ-ই-টোইবা (এল ঈ টি) গী ওপৱেটিভ অমা ফাখি।

ওগষ্ট ৩০, ২০০৭তা অথিংবা থমত্ৰবা লূপ কে ৰাই কে এলগী ওপৱেসন ন্যু কংলৈপাক্কী স্পিসিয়েল টাঙ্ক ফোৰ্‌সনা সেক্ৰেটৰি ইন চাৰ্জ এন ৰাজ মোহন্দি থোইদোক্‌লা মৱাল লৈৱমদ্ৰে হায়না তেজা কায়দনা থাদোৱকখি।

ওগষ্ট ৩১, ২০০৭তা কুকি য়ু জি গ্ৰুপশিংগা মণিপুৰ গভৰ্ণমেন্টকা ওপৱেসন চখবা লেপু

কছাডগী মহাৱানি অমা ওইনা তস্ফা ৰাংঙমলোন

ৰাজৰ্জি ভাগ্যচন্দ্ৰ মৈদিংঙ চিংথৎখোশ্না (১৭৬৩-১৭৯৮) গী হাজ্তক্তা কছাড় (ময়াং লৈবাক/দিমাসা) অমসুং মৈত্ৰবাক মণিপুৰ লৈবাক অনীগী মৰীসি য়ান্না নুংশিন্ননা লৈনৱস্না - মতমদুগী কছাড়গী লৈমৰেন্দ্ৰী হৰিপ্ৰিয়া (কুমজা ১৭৪৪দগী ১৭৮৮) না হেক নোসাখিবা মতুংদগীদি মৈদিংঙ ভাগ্যচন্দ্ৰগা অমসুং য়নেন শীজ হৰিপ্ৰিয়াসিগী মচা ইবুংঙে অনী - কৃষ্ণচন্দ্ৰ নৱায়ন অমসুং গোবিন্দচন্দ্ৰ নৱায়নগগী মৱক্তা নুংশিনবগী মৰী লাপথোক্ৰখিবঙম তৌখিবা মান্লি। অদুবু মৈদিংঙ মধুচন্দ্ৰ (কুমজা ১৮০০-১৮০৩) গী হাজ্তক্তগীদি লৈঙাকলোনগী পৱিৎদা চাৱৌ মৌৱৌনবগী থবক পায়খৎতুনা মৈদিংঙ্ৰসিগী মজাইবেস্মা ইন্দুপ্ৰভাবু কছাড়গী নিংথৌ কৃষ্ণচন্দ্ৰ নৱায়ন্দা থাজ-য়োঞ্জদুনা মৈদিংঙ্ৰী ফীভম চেংনবা হোংনখিৱস্মী। অদুবু মতমদুদা কছাড় লৈবাক্কী মৱায়বক্তা তল্লকখিবা হায়গদ্ৰা, লৈবাক মচেং-মচেং তানা কায়াখিগদৌৱদবা ৰাংঙমলোন মৈতৈ চনু ইন্দুপ্ৰভানা মপুৰোইবগী ওইৰিবা কছাড় লৈবাকপু কয়্নাবা হোংনখিবা যৌৱাং যৌশিলশিংদুবু পায়ৰুৱদা থেংনজবা খজিভং লাছোক্‌চনবা হোংনজবনি।

তস্ফা ৰাংঙমলোন ইন্দুপ্ৰভা মৈদিংঙ মধুচন্দ্ৰ (তমলেনখোশ্না/নিংথেম য়াইমা) অমসুং মহাক্কী অহমশুবী তাল্লোই লৈমৰেন্দ্ৰী কোলম চনু অনীগী মচাইবেস্মানি। মহাক্কী মমাতিল্ববা মৌশ্না ইবুংঙে ইবুংশীজ মদনশাই অমসুং ইবুংশীজ য়ুমজাওতাবা অনীনি। ৰাংঙমলোন ইন্দুপ্ৰভা মপাবুংগী কাঞ্চিপুৰ কোনুংগী লমথৈ-ঙমথৈ মনুংদা লৈবা শঙ্গায়দা কুমজা ১৭৮৮দা পোকখিৱস্মী (খৱান/থাম্‌শিংদি পনবীৱমদ্ৰে)। মচাইবেস্মগী মপাবুু মৈদিংঙ মধুচন্দ্ৰগা পোকমিল্লবা মমা তিল্লদবা মতোন শীজশিং - মৈদিংঙ চৌৱজিং (কুমজা ১৮০৩-১৮১৩), মাৰ্জিৎ (কুমজা ১৮১৩-১৮১৯), গন্তীৱসিংহ (কুমজা ১৮২১, ১৮২৫-১৮৩৩) অমসুং ইবুংশীজ ত্ৰৌত্ৰামশাহীগী মশু ইবুংঙে, মৈদিংঙ উদ্ৰগীদি মচাইবুংঙে মৈদিংঙ নৱসিংহ (কুমজা ১৮৪৪-১৮৫০) অসিনচিংবনি। ৰাংঙমলোন ইন্দুপ্ৰভাসি ময়াং কছাড়গী নিংথৌ হিৱস্নেশ্বৰ কৃষ্ণচন্দ্ৰ নৱায়নগা হায়ন-শিংনবদা য়ানৱদুনা কুমজা ১৮০২গী এপ্ৰিল ২০ (শকাব্দ ১৭২৪গী শজিবুগী ১৭নি পানবা) দা কছাড় লৈবাক্তা খিছ্খি। অস্নান্না কছাড় (হিৱস্নদেশসু হায়) গী লৈমৰেন্দ্ৰী ওইখিৱস্মী।

মৈদিংঙ মধুচন্দ্ৰগী মজাইবেস্মা ইন্দুপ্ৰভা কুচু-কুমন লময়ৌনা নুপী ওইবীগী শাওং শাদা ৰাংতনা লময়ৌনা অঙকপা ফংনা ফজৈ হায়বগী ঈ-পাউসু থেংনৈ। মহাক্কী মশক মতৌ ফজমনখিবগী ৰাৱোলগী মতুং ইন্না কছাড়ীগী অইবা ‘ভুবন মোহন বিদ্যানন্দ’ না ইন্দুপ্ৰভাবু ইজিপ্টকী ৱানি ক্ৰিওপত্ৰগা চাংদগ্নৈ হায়বদি ‘ক্ৰিওপত্ৰ ওফ কছাড়’ হায়না শিংথানৱস্মী। অদুগা ‘শ্ৰীনালিমেন্দ্ৰ কুমাৱ বৰ্খননা মহাক্কী লাইৰিক “The Queen of Cachar or Heramba and history of Cachar” দা অস্নান্না ইৱস্মী - ‘কনাগুস্মনা অযুক অঙনবগী নুমিংকী সনা মচু মানবা অমসুং পুৰ্ণিমা থাজগী ফজৱবা থাবলগী মঙাল অদু য়েংনীংলবদি হিৱস্নদেশকী মহাৱানি ইন্দুপ্ৰভাগী মায়থোংবু য়েংজী’ অসিন।

ৰাংঙমলোন ইন্দুপ্ৰভা কছাড়গী লৈমৰেন্দ্ৰী ওইখিবা মতমসিদগী হৌনা মৈত্ৰবাক মণিপূৱদা মহাক্কী মতোনশীজশিং নিংথৌ ফস্মাল মুৱৱকপগী ঈৱাসু হৌনৱকখিৱস্মী। মৈদিংঙ মধুচন্দ্ৰসু চহী ৩দগী হেন্না নিংথৌ ওইবা ফংখিদে। মৈদিংঙ মশামক মৈদিংঙ চৌৱজিৎনা ফস্মাল মুনখিবদগী মচাশিংগা লোয়ননা কছাড় লৈবাক্তা চেনখিদুনা মচাইবেস্মা ইন্দুপ্ৰভাগী মনাক খাসপুৰ কোনুংদা লৈখিৱস্মী। মৈদিংঙ মধুচন্দ্ৰনা মাঙস্ত্ৰবা খুভম হঞ্জিল্ববা মমাক নিংথৌ কৃষ্ণচন্দ্ৰ নৱায়ন্দা মতেং পীনবা হায়জৱদবা, নিংথৌ অমসুং ফস্শৈ-ফল্লপ তিয়দুনা লৈমা ৰাংঙমলোন ইন্দুপ্ৰভাগী য়েংদুনা মৈদিংঙ মধুচন্দ্ৰগী তেংবাঙ পীবদা য়ানৱস্মী। মৈদিংঙ মধুচন্দ্ৰনা কছাড়গী লাম্বীশিংগা লোয়ননা মচাইবুংঙে মদনশাই য়াওনা মৈত্ৰবাক মণিপূৱদা মৈদিংঙ চৌৱজিৎকী মথক্তা লান্দাৱস্মী। অস্নন্নু া কছাড়ৰোমদগী থোৱজুনা লান্দাশিল্লকপসিনা ময়াংকৈনৌগী শামুপন্দা মৈদিংঙ চৌৱজিৎকী লাল্লোই লাম্বীশিংগা লান শোক্ৰখিৱস্মী। লানফমদুদা মৈদিংঙ মধুচন্দ্ৰ অমসুং মচাইবুংঙে মদনশাই য়াওনা কছাড়গী লাম্বী খৱগা কুমজা ১৮০৪গী এপ্ৰিল ২৩দা লৈখিদ্ৰে। শামুপনগী লানফমসিদা মপাবুং মধুচন্দ্ৰ অমসুং মৌশ্না মদনশাই হাংখিবদা ৰাংঙমলোন ইন্দুপ্ৰভাদা থস্ম্যয় শাখিনা শোকহনখিৱস্মী।

মতৌ অস্নান্না তস্ফা ৰাংঙমলোন ইন্দুপ্ৰভাগী পুন্নিং ৰাখলদা থৰুম ৰাৰুম পুদুনা মতম পূন্মমক্তা মৈফম লীংদা লৈখিৱস্মী। অদুগা মৌশ্না ইবুংঙে য়ুমজাওতাবদি লানসিগী মতুংদগীদি মচেম শীজগী মনাক কছাড়গী খাসপুৰ কোনুংদা লাক্তুনা লৈৱবা য়ানবা থোঙ লাউনা হাংদুনা লৈখিৱস্মী মতমদুদগী হৌনা মৈত্ৰবাক মণিপুৰ অমসুং কছাড় লৈবাক অনীগী মৰী অমুক লাপথোক্ৰখিৱস্মী।

ৰাংঙমলোন ইন্দুপ্ৰভাসি হিৱস্নেশ্বৰ কৃষ্ণচন্দ্ৰ নৱায়নগী১৩শুৰা তাল্লোই লৈমৰেন্দ্ৰানি।

ৰাংঙমলোন মৈতৈ চনুসি নিংথৌ কৃষ্ণচন্দ্ৰ নৱায়নগা চহী ১১ পানৱস্মী। অদুবু কৃষ্ণচন্দ্ৰ নৱায়নগী মচাইবুংঙে অমসুং মচাইবেস্মা অমত্ৰা ফংখিদে। চহীদসু লৈমা ইন্দুপ্ৰভাগা কৃষ্ণচন্দ্ৰ নৱায়নগা য়ান্না খেঁলৈ। হিৱস্নেশ্বৰ কৃষ্ণচন্দ্ৰ নৱায়না অহলগী মতম ওইশিল্লক্ৰবদা মহাক্ৰা পামজনা চংচৰিবা হিন্দু বৈষ্ণব লাইনীংদুদা লুপচৱদুনা ভাৱতবৰ্ষদা লৈরিবা লাইফম লাইশঙশিৱদা কোয়না চংতুনা খুৰুমজৰুনাবা অমদি য়েংজৰুনবীগীদমক্তা কুমজা ১৮১২ অদুৰাইদগী খাসপুৰ কোনুং থাদোক্‌জনা মনাও ইবুংঙে ৰাদোক্‌লা নিংথৌ (যুবৰাজ) দা লৈঙাকলোনগী পোৎলুম শিন্নৱস্ম্যগা লেংখিৱস্মী। অস্নান্না চংখিবদগী অৱোইবদা অৱাং ভাৱতকী বেনাৱসকী লাইফমদা কুমজা ১৮১৩দা নোসাখিৱস্মী। অস্নান্না তস্ফা ৰাংঙমলোন মৈতৈ চনু ইন্দুপ্ৰভা মশাগী চহী ২৫খক্তং ঙাইৱিঙৈ মতমদা লুশ্না ওইখিৱস্মী। অদুবু কছাড়গী নিংথৌ ফস্মাল লৌহোিৱিবা মনাও ইবুংঙে গোবিন্দচন্দ্ৰ নৱায়না মতৈমা লৈমৰেন্দ্ৰী ইন্দুপ্ৰভাবু মহাক্কী তাল্লোই লৈমা অমুক ওইনবা কন্না তকশিন্দুনা লাকখিবসিনা মমৈমথংদা কোনুংগী ফস্শৈ ফমলুপশিংগা য়ানৱবা মতুংদা, হিৱস্নেশ্বৰ গোবিন্দচন্দ্ৰ নৱায়ন অমসুং ৰাংঙমলোন মৈদিংঙ মধুচন্দ্ৰ চনু ইন্দুপ্ৰভা মথোয় অনীসি কছাড় লৈবাক্কী হিৱস্নেশ্বৰ অমসুং লৈমৰেন্দ্ৰী (মহাৱানি) গী মিংথৈ মিংলেন পীদুনা ফস্মাল লাংমিমিখি।

মতুং তাৱকপা কছাড়গী লৈঙাকলোনগী পৱিৎদা, গুহাক লৈতনা চৈথেং পীৱিৰা তুলাৱাম কছাড়ী হায়ৱিবা মীশকসিসু কুমজা ১৮১৩গী অদুৰাইদা কছাড় লৈবাক্কী লাম্বীগী লাঞ্জিং পুৱেন (সেনাপতি) ওইৱস্ননি। মহাক মৈতৈ নিংঙোলনা পোকপনি। মপাগী মমিৎনা ৱামসিং কছাড়ী কৌই। গোবিন্দচন্দ্ৰ নৱায়না মণিপূৱদগী চেল্লকখিবা ইবুংশীজ গন্তীৱসিংহবু তুলাৱামগী মছত্ৰা কছাড় লাম্বীগী লাঞ্জিং পুৱেন হাপখিবতা নত্তনা তুলাৱামগী মপা ৱামসিং অমসুং মখুৱাবুসু হংখিৱস্মী। লোয়ননা তুলাৱামগী মী খৱবুসু ফাৱগা জেলদা থমখিৱস্মী। মৱমশিং অসিনা তুলাৱামনা থাসিয়া জয়টিয়া চিংশাংগী চীলক্‌জ-মাল্লজা লাম্বীগী লানশঙ লীংখৎতুনা হিৱস্নেশ্বৰ নিংথৌ গোবিন্দচন্দ্ৰগী মথক্তা লান হৌনবা যৌৱাং তৌদুনা লৈখিবসিনা কছাড় লৈবাক্তা শাখিৱবা চৈথেং অমা ওইৱস্মী। অদুনা তুলাৱাম কছাড়ীসিনা কছাড় লৈবাক্কী তং-তাৱবা, গুহাক লৈতনা লালহৌ লানচং তৌদুনা লৈৱবা য়েক্ৰবা অমা ওইখি।

কুমজা ১৮০৩দগী ১৮২৫ ফাওবগী মনুংদা মৈতৈ নিংথৌমচাশিংনা কছাড় লৈপাক্তা মতেং লৌনবা চেনথোক চেনশিন তৌখিবা অমদি চহী ৭ খুন্তাক লানশিখিবগী মতমদা হায়ৱিবা নিংথৌমচাশিংদুনা (মথোয় অহুমখক্তনি) কছাড় লৈপাক্কী ঙমথৈ মনুংদা মচেং-মচেং খাইদোক্ৰ দুনা পানখিবগী ৰাফমশিং থাদোক্‌চৱগা কছাড়গী লৈমৰেন্দ্ৰী ইন্দুপ্ৰভাগী মশাগী ওইনা লৌজৰিবা ৰাফমগী মতাংদা লাকচগে - কছাড় লৈপাকসি হিৱস্নেশ্বৰ গোবিন্দচন্দ্ৰ নৱায়নগীনি, হায়ৱিবা গোবিন্দচন্দ্ৰ নৱায়নসি মহাক্কী (ইন্দুপ্ৰভা) মপুৰোইবনি, মহাক মশানি অদুনা কছাড় লৈপাক্কী লৈমাবী, লৈমৰেন্দ্ৰী অমা ওইনা মপুৰোইববু অমদি কছাড়ীশিংবু অৱাফমদগী কনবা হায়বসি মহাক্কী খৌদাংনি, যৌগায়নি হায়বা ৰাৱেপসি ৰাংঙমলোন ইন্দুপ্ৰভা মশানা লৌজৱস্মী। অদুগা কছাড় লৈপাকপু শাদু পীৱক্লিবনা মহাক্কী মপাবুংগা পোকমিল্লবা মতোন শীজ ঙাক্তা ওইবসিদা মীমাঙ থোকপা য়াদবা ৰাফমসি ইন্দুপ্ৰভানা কৱস্মা যৌৱাং লৌখৎকদগে হায়বৱোমদা কোক খাদৱস্মী। অদুবু হিৱস্নেশ্বৰ গোবিন্দচন্দ্ৰনা বৃটিশকী মতেং ফংব্ৰদা ওঁৱাগী নিংথৌ বৌদাআপ্ৰাদগী মতেং লৌনবা খোঙথাং অমুক লৌখংলস্মী। অদুদগীদি মতেং কুমজা ১৮২৩দা ওঁৱা নিংথৌনা কছাড় লৈবাক্তা লৈরিবা মৈতৈ নিংথৌমচা অহস্বু (মমিং পঞ্জদ্ৰে) চঙনা ফাৱক্ৰবা যৌৱাং পায়খংলকপদা বৃটিশ-ইষ্ট-ইন্দিয়া কম্পনিনা কুমজা ১৮২৪দগী কছাড় লৈপাকসি মথোয়গী ঙাকশেন মখাদা লৈৱে হায়না হিৱস্নেশ্বৰ গোবিন্দচন্দ্ৰ নৱায়ন অমসুং কোনুংগী ফস্শৈ-ফমলুপশিংদা খঙহনখি। লোয়ননা মৈত্ৰবাক্তা মৈদিংঙ ওইখিবা চৌৱজিৎ, মাৰ্জিৎ অমসুং ইবুংশীজ গন্তীৱসিংহ মথোয়বু বাদ্গলা লৈপাক্কী শ্ৰীহট্‌/সীলেটতা হোংহনখি। অস্নান্না কছাড়গী লম পূন্মক হিৱস্নেশ্বৰ গোবিন্দ চন্দ্ৰ নৱায়নগী মমিৎদা কুমজা ১৮২৪দা অমুক হঞ্জিল্লস্মী। অদুবু অমুকসু চহীসিমক্তদা বৰ্মিজশিংনা মৈত্ৰবাকলোমদগী, অসামগী পাংৎকোয় চিংশাংলোমদগী অমসুং জয়ন্তিয়াৱোমদগী কছাড়গী খাসপুৰ কোনুং তন্না তকশিল্লকখিবদগী ইন্দিয়াগী গভৰ্ণৰ জেনৱেল লোৰ্দ আমহস্টনা এঞ্জলে-বৰ্মিজ ৱাৱ কুমজা ১৮২৪গী মাৰ্চ ৫দা লাউথোক্ৰস্মী।

লানফমদুদা গোবিন্দচন্দ্ৰ নৱায়নগী মতিক চাবা লাম্বী লৈতবনা বৃটিশকা শৰুক য়াবা ঙমখিদবদগী চহীদুমক্তদা বৃটিশকী মখা থাবা লৈঙাক অমা ওইনা কছাড়বু ঙাকপী-শেনবীবীগীদমক্তা চহীদা লুপা ১০,০০০/১০,০০০ বৃটিশতা পীন-থিনবগী য়ানচে ইন্দুদনা কছাড় নিংথৌগা খুংকো (সডি) পীনখিৱস্মী। অসিগুস্মা বৃটিশকী মতেংসি নংলমদ্ৰবদি কছাড় লৈপাকসি মপান লৈপোক মচাশিংগী চৈষা অমসুং শাফুশিংনা কছাড়ীশিং অসি শৈদাং-য়ূমদাং-মী (ৱিফুজি) ওইহৌৱগনি হায়বসি ৰাংঙমলোন ইন্দুপ্ৰভাগী ৰাখলনি। অদুনা য়ান্নবা শেনফমসি কছাড়বু ঙাককথোক কনখংনবগী অমদি ঙাকশেলগী মমল পীখিবদা লৈমৰেন্দ্ৰী ইন্দুপ্ৰভানা

ৱগনি হায়না নুমিংসিদা ফমখিবা ষ্টেট কেবিনেটকী মীফমনা সসম্পন্‌ন ওফ ওপৱেসনগী গ্ৰাউ্‌ দৰুলদা অয়াবা পীখিবগা লোয়ননা অথুবা মতমদা ওপৱেসন লেপুবগী ৰাফম চৎনৱগনি হায়।

ওগষ্ট ৩১, ২০০৭কী অযুক পুং ৭.৪৫ ৰোম তাবদা লাঙ্গোলগী লাইমনাইদা লৈবা মেস্ককী প্ৰোজেস্ট দিৱেক্টৰ ডাক্তৰ টি আৱ কোমগী য়ুমদা মাৰুটি কাৱদা লাকপা মশক খঙদবা নহা অহ্ম মৰিনা হেদ্‌ গ্ৰেনেদ য়াওবা খাউ অমা পীশিল্ললে হায়।

গ্ৰেনেদ অদু পুলিসকী বোম এন্সপাৰ্টনা অযুক পুং ১০.১০ ৰোম তাবদা লাঙ্গোল লস্বীদা লৈবা অমোং অকায় ছন্দোকফমদা পোকখায়হনস্ত্ৰে।

অমৰোমদা, বোম থল্লস্বা যৌওং অদুবু য়ানীংদবা ফোঙদোক্‌জনা মেস্ককী কমপ্লেক্সতা ৰাকং মীফম পাঙথোকখি।

সেপ্টেম্বৰ ৩, ২০০৭তা উত্থুল দিষ্ট্ৰিক্কী মনুং চ্ৰ্না লৈবা লিতান পুলিসতগী কিলোমিটৱ ২ ৫ ৰোম চংলগা লৈবা তাঙ্খুল হস্বদু ইশ্ফাল চেনবা পেসেঞ্জৰ জীপ অমা কুকি লিবৱেসন আৰ্মিগী মীওইনি হায়বশিং অদুনা হায়জেস্ট তৌনবা হোংনখি হায়ৱি।

অদুম ওইনমক থাউ খৱা ৰাংকনি হায়বদগী মফম অদুৰাইদা ড্ৰাইভৱদুনা থাউ থিবা চংত্ৰিঙৈদা নোংমৈ কাপুবগী মথেোল তাখি। মনাক নক্ৰা লৈৱস্না এন এস সী এন (আই-এম) গী মীওইশিং অদুনা জীপ অদু হায়জেস্ট তৌদনবা খঙহনখি। অদুবু কে এন এগী মীওইশিং অদুনা য়াদবদগী নাকল অনীগী মৱক্তা মুক্ৰৱকখিবদা এন এস সী এন (আই-এম) না নোংমৈ কাপশিন্দুনা এটেক তোঁবা হৌখি। কে এন এগী মীওই ১০ জীপ মনুং অমদি মপান্না শিৱগা তাদুনা লৈৱস্না অদু কিদুনা চেল্লবা খুঞ্জাশিংনা হল্পকপদা থেংনখি। মীওই অনীদি চেল্লমগনি হায়। মথোয়না পায়ৱস্না খুংলায়শিংসু খোমদুনা এন এস সী এন (আই-এম) না পুখি। শিৱল্লিবা অসি তাঙ্খুল হস্বদু পল্লিক গ্ৰাউন্দনি।

সেপ্টেম্বৰ ৪, ২০০৭কী অযুক অঙনবদা ইশ্ফাল ইষ্ট দিষ্ট্ৰিক্কী ইৱিলবুং থোং ময়া অমসুং মচাহন তাথোক লৌকোল্দা ইশ্ফাল ইষ্ট কম্মাদ্‌নো অমসুং ৩২ শুৰা এ আৱৰী অপূনবা ফোৰ্‌সকা খুং থোক্ৰবদা পিপলস য়ুনাইটেড লিবৱেসন ফ্ৰন্ট, পল্ফ (উমৱ ফৰুক গ্ৰুপ) কী সেক্ষ্‌ ষ্টাইল কম্মান্দিং ওফিসৱ য়াওনা অহ্ম শিখি।

সেপ্টেম্বৰ ৩গী নুমিদাং পুং ১১ তাবদগী সেপ্টেম্বৱ ৪গী অযুক পুং ২ তাবা ফাওবা এন এস সী এন (আই-এম) অমসুং এন এস সী এন (কে) অনীগী মৱক্তা খুং থোক্ৰবদা এন এস সী এন (কে) গী অনী শিৱগা এন এস সী এন (